

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.: 200806828-/HAG
Saksbehandler: ALY
Vår ref.: 08/11674
Dato: 27.02.2009

Høringsuttalelse - Forslag om en felles database for vitenskapelig publisering - Norsk Vitenskapsindeks (NVI)

Viser til NIFU Step rapport 33/2008 der en nasjonal arbeidsgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet enstemmig forslår å etablere en felles database for dokumentasjon av vitenskapelig publisering for universiteter, høgskoler, helseforetak og forskningsinstitutter, og at denne inngår som del av et nytt, helhetlig nasjonalt system for forskningsinformasjon. Databasen og de organisatoriske systemene rundt denne foreslås betegnet *Norsk vitenskapsindeks (NVI)*, i tråd med tidligere forslag (2003). Navnet indikerer en komplett liste eller bibliografi over den forskningslitteratur i form av vitenskapelige publikasjoner som til enhver tid utkommer fra norsk forskning. Det anbefales å utvikle databasen og det mer generelle og "utvidete" nasjonale forskningsinformasjonssystemet gjennom en omstrukturering og videreutvikling av det eksisterende systemet *Frida*, som i dag er i bruk i deler av universitets- og høyskole- (UoH-) sektoren.

Helsedirektoratet anser forslaget om en felles database for vitenskapelig publisering i Norge (NVI), som et første steg i retning av et nasjonalt system for forskningsinformasjon som et svært positivt tiltak. I forhold til et framtidig NVI er Helsedirektoratet en potensiell *bruker* av databasen. I forhold til et framtidig nasjonalt system for forskningsinformasjon (som vil kunne betegnes "nasjonalt kunnskapsindeks"), vil Helsedirektoratet også kunne innta en rolle som *deltaker*. Dette gjør Helsedirektoratet til en berørt part i forhold til etablering av NVI innenfor et nasjonalt forskningsinformasjonssystem. Nedenfor omtaler og kommenterer vi sentrale sider ved NVI som selvstendig nasjonal database for vitenskapelige publikasjoner og i et utvidet og mer framtidig perspektiv som del av helhetlig system for forskningsinformasjon i Norge.

En sentral begrunnelse for en database for vitenskapelig publisering som er felles for offentlig finansierte forskningsinstitusjoner i alle tre sektorer (UoH-sektoren, helse-sektoren og instituttsektoren), er at nåværende delte og lokale løsninger vanskeliggjør et samordnet måle- og finansieringssystem for forskning der dokumentasjon av vitenskapelig publisering inngår som indikator for den resultatbaserte delen av forskningsfinansieringen til den enkelte sektor/institusjon. Dagens situasjon er karakterisert ved at fire av universitetene (UiO, UiB, UiT, NTNU) og en av høyskolene (HiO) benytter *Frida* (disse fem institusjonene står for omlag tre fjerdedeler av sektorens samlede vitenskapelige publisering), mens øvrig UoH-sektor benytter *Forskdok* som dokumentasjonssystem (disse institusjonene står for om lag en

Helsedirektoratet • Divisjon spesialisthelsetjenester

Avd. kvalitet og prioritering

Anita Østhus Lyngstadaas, tlf.: 24 16 37 09

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

fjerdedel av sektorens publikasjoner). Videre, at helsesektoren mangler et felles system (helseforetakene som utgjør en sentral del av helsesektoren, legger til grunn bibliografiske databaser som *ISI Web of Knowledge* og *Norart*, men eksisterende systemer gir ikke full dekning for vitenskapelig publisering eller på annen måte imøtekommer sektorens krav hva gjelder funksjonalitet og styringsmulighet). Dermed, at instituttsektoren (her i mening av forskningsinstitutter med statlig basisbevilgning) mangler et felles dokumentasjonssystem for publisering i vitenskapelige kanaler (men at gode lokale løsninger eksisterer som i tillegg til vitenskapelige publikasjoner synliggjør forskningsrapporter for oppdragsgivere i lokale serier, den dominerende publikasjonsformen i instituttsektoren). Et nytt, resultatbasert system for den offentlige grunnfinansieringen av instituttsektoren (kanalisert fra departementene gjennom Norges forskningsråd) vil fra og med 2009 bli knyttet opp mot vitenskapelig publisering. På grunn av økende forskningssamarbeid og bruk av delte stillinger mellom de tre sektorer (særlig mellom helseforetakene og universitetene og mellom de enkelte forskningsinstitutter og universitetene) med utstrakt sampublisering og medforfatter-skap som resultat, er det behov for samordning og etablering av et felles dokumentasjonssystem for vitenskapelig publisering dersom finansieringsmodellen med delvis resultatbasert forskningsfinansiering skal fungere etter hensiktene.

Det foreslåtte systemet med dokumentasjon av vitenskapelig publisering i en felles database ut fra felles definisjon og avgrensning av hvilke kriterier en publikasjon må oppfylle for å være vitenskapelig¹ (trinn 1), er ikke til hinder for at publikasjoner i de tre sektorene kan vektes forskjellig ut i fra publiseringsform, publiseringskanal og medforfatterskap (trinn 2), og at publiseringspoeng sammen med eventuelle andre indikatorer (ulike i de tre sektorer) kan generere ulike budsjettmidler innen resultatbasert forskningsfinansiering (trinn 3) (jfr. figur s.20 i arbeidsgruppens rapport). En felles database som på trinn 1 gir samme uttelling i vitenskapelige publikasjoner på tvers av sektorene er således utgangspunktet for ulike måle- og finansierings-systemer. Ulike finansieringsmodeller gjenspeiler ulik formål for resultatbasert finansiering i de ulike sektorer: Den resultatbaserte forskningskomponenten utgjør bare en liten del av helseforetakenes samlede finansiering og ressursbruk til forskning der tilskuddet er øremerket som insentiv for å styrke og prioritere forskning i spesialisthelsetjenesten (de regionale helseforetakene bruker omtrent 2 % av sitt bruttobudsjett på FoU-virksomhet, i følge tall fra Helse- og omsorgsdepartementet). I UoH-sektoren utgjør forskningsmidlene en relativ stor andel av grunnbudsjettet som teller to tredjedeler av sektorens totale inntekter, mens deler av forskningskomponenten som i snitt utgjør 15 % av den totale budsjetttrammen er fastsatt på grunnlag av oppnådde resultater, hvilket indikerer at resultatbasert finansiering har en sentral plass i finansieringen av UoH-sektorens forskningsvirksomhet. I instituttsektoren der det meste av virksomheten finansieres av oppdragsinntekter og andre eksterne kilder, er formålet med resultatbasert forskningsfinansiering en statlig grunnfinansiering som sikrer den langsiktige kunnskaps- og kompetanseoppbyggingen i sektoren. Rapporten presiserer at det ligger utenfor arbeidsgruppens mandat å vurdere problemer og løsninger knyttet til vektning av publikasjoner (trinn 2) og bruk av publikasjonspoeng sammen med andre indikatorer i en gitt finansieringsmodell (trinn 3).

¹ Definisjon på vitenskapelig publikasjon i "Vekt på forskning" (2004): "En *vitenskapelig publikasjon* defineres gjennom fire kriterier, hvorav samtlige må være oppfylt. Publikasjonen må: 1. presentere ny innsikt, 2. være i en form som gjør resultatene etterprøvbare eller anvendelige i ny forskning, 3. være i et språk og ha en distribusjon som gjør den tilgjengelig for de fleste forskere som kan ha interesse av den, 4. være i en publiseringskanal (tidsskrift, serie, bokutgiver, nettsted) med rutiner for fagfellevurdering.

En felles database for vitenskapelig publisering innenfor et helhetlig nasjonalt informasjonssystem for forskning vil tjene formål og funksjoner utover resultatfinansiering. Fullstendige publiseringsdata av god kvalitet, der vitenskapelige publikasjoner som er resultat av sampublisering kun registreres én gang, selv om publikasjonen skal krediteres mer enn én institusjon, og der institusjoner gis klare ansvarsforhold i forhold til ivaretagelse av kvaliteten på egne publiseringsdata, er sentralt ikke bare for å sikre høy kvalitet på statistikkgrunnlaget som knyttes til offentlig forskningsfinansiering, men også i formidlingssammenheng ved å synliggjøre for allmennheten all vitenskapelig forskningspublisering i Norge, inkludert fordelingen mellom de tre sektorer/de enkelte institusjoner/de enkelte forskere eller mellom forskergrupper. Ved at NVI-databasen genererer komplette og likelydende lister over vitenskapelig publikasjoner uavhengig av hvem som etterspør (søker) denne form for dokumentasjon, sikrer gjennomsiktighet ved at alle kan se hverandres bidrag. Ut i fra dette perspektivet vil det være nyttig om også forskningsinstitusjoner uten finansiering knyttet til indikatorer for vitenskapelig publisering tar i bruk NVI. En nasjonal NVI-database med fulldekkende og kvalitetssikrede data vil være utgangspunkt for bibliometriske studier av norsk forskning. Videre, et nasjonalt forskningsinformasjonssystem som utvides med andre moduler enn NVI-databasen, vil i tillegg til vitenskapelige publikasjoner kunne synliggjøre enkeltvis forskere, forskningsgrupper, pågående forskningsprosjekter og øvrige forskningsaktiviteter, forskningsresultater m.v. (jfr. figur s.36 i arbeidsgruppens rapport). Ved å la NVI-databasen inngå i et mer generelt informasjonssystem som dekker flere sider ved forskningen i de tre sektorer, vil man nå flere brukergrupper (forskeren selv, andre forskere, arbeidsgivere, myndigheter, oppdragsgivere, samarbeidspartnere, media, allmennheten m.v.) og derigjennom dekke flere formål både innad og utad i forskningen.

I prosessen mot etablering av *Norsk vitenskapsindeks* anbefaler arbeidsgruppen i første omgang å ivareta behovene til de forskningsinstitusjoner som har en statlig finansiering av forskning som delvis avhenger av dokumentasjon på vitenskapelig publisering (jfr. s.57 i arbeidsgruppen rapport). Dette innebærer å prioritere statlige universitet, statlige og private høyskoler, statlige helseforetak (RHFene) og forskningsinstitutter under Norges forskningsråd. Som framtidig brukere gjennom aktiv deltakelse (ved selv å registrere egne vitenskapelige publikasjoner) i NVI-databasen er disse forskningsinstitusjonene viktige aktører i fase 1 av implementeringsprosessen². I fase 2 anbefales det å "utvide" med statlige underliggende etater som ulike institutter og direktorater. Mens forskningsinstitutter vil kunne innta en deltakende rolle (ved selv å registrere egne vitenskapelige publikasjoner), er direktorater ingen forskningsinstitusjon og vil således kun være potensielle framtidige brukere av opplysningene i NVI (ved å søke i databasen etter norske vitenskapelige publikasjoner publisert utenom egen organisasjon). Avslutningsvis, i fase 3, anbefales det å ivareta private aktørers behov, som også vil kunne være potensielle framtidige brukere av NVI. En framtidig helhetlig nasjonalt system for forskningsinformasjon, der NVI utgjør én av flere moduler (den "vitenskapelige" modulen), vil invitere flere institusjoner til aktiv deltakelse gjennom registrering av ulike typer forskningsinformasjon fra egen organisasjon i tillegg til å være brukere av forskningsinformasjon fra andre institusjoner.

² I rapport s.57 betegner arbeidsgruppen implementeringsprosessens ulike faser som trinn 1,2 og 3. Vi har her valgt å bruke betegnelsen "fase" for å skille dette fra de ulike trinnene i en gitt finansieringsmodell (jfr. s.20 i arbeidsgruppens rapport)

Som forvaltnings- og fagorgan for helsesektoren er Helsedirektoratet i utgangspunktet ingen naturlig deltaker i NVI. I tilfeller der ansatte i Helsedirektoratet publiserer vitenskapelige artikler og monografier (jfr. definisjon på en vitenskapelig publikasjon i fotnote 1) foregår dette i kraft av bistillinger de ansatte har i forskningsinstitusjoner. Helsedirektoratet har med begrunnelse i at organisasjonen ikke publiserer vitenskapelige publikasjoner, og således ikke er å regne som en forskningsinstitusjon, ikke tatt i bruk *Frida*, *Forskdok* eller andre forskningsdokumentasjonssystemer. Alle Helsedirektoratets publikasjoner, som er av interesse i et forskningsperspektiv (ulike rapporter, nasjonale handlingsplaner, nasjonale retningslinjer, nasjonale veiledere), registreres imidlertid i *BIBSYS*, i tillegg til at de er gjort søkbare på *Google* og *Helsebiblioteket*.

En samlet oversikt over norsk forskning i form av vitenskapelige publikasjoner (slik en framtidig NVI muliggjør) vil være verdifullt for kunnskapsinnhentningen i Helse- direktoratet som organisasjon. I dag har Helsedirektoratet adgang til å søke i *BIBSYS Forskdok* og i de lokale *Fridabasene*. Også andre lokale dokumentasjonssystemer i hhv. helseforetakene og instituttsektoren er åpne for søk. I tillegg er Helse- direktoratets bibliotek gjennom *Biblioteksbasen* del av et nettverk bestående av et hundretalls *BIBSYS*-biblioteker. Ikke minst vil inklusjon av helsesektoren (ved helseforetakene) og instituttsektoren i NVI (implementeringsfase 2) gi helt nye muligheter for Helsedirektoratet til å innhente og bruke forskningsdata på nasjonalt nivå. Selv om Helsedirektoratet ikke anser seg som framtidig deltaker i NVI, vil Helsedirektoratet således være en potensiell bruker av opplysningene i NVI.

En videreutvikling til en felles nasjonalt forskningsinformasjonssystem der NVI inngår som en av flere moduler (underdatabaser/kataloger) åpner opp for Helsedirektoratet som framtidig deltaker/aktiv bruker. Helsedirektoratet gis mulighet i en slik utvidet "kunnskapsindeks" å registrere relevante publikasjoner (som ikke faller inn under definisjonen for vitenskapelig publikasjoner), beskrive pågående prosjekter og aktiviteter m.v. Dette vil kunne hjelpe Helsedirektoratet i sitt implementeringsarbeid ved å bidra til at Helsedirektoratet når en større brukergruppe.

I tillegg til de kataloger som rapporten foreslår som del av det nasjonale forsknings- informasjonssystemet (s.36), foreslår Helsedirektoratet å etablere en egen katalog for retningslinjer. Dette for å øke tilgjengeligheten av de ulike faglige retningslinjer som er i bruk i helsetjenesten, både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Andre relevante kataloger kan være et offentlig register over igangsettelse av ny (og kostnads- krevende) metoder i helsetjenesten, samt en katalog over pågående kliniske studier som informasjon om klinisk forskning som behandlingstilbud til både pasient og behandlende lege.

Innenfor et nasjonalt system for forskningsinformasjon vil underdatabasene over forskere (forskerkatalog og forskningsgruppekatalog) og forskningsprosjekter (prosjektkatalog) være av interesse for Helsedirektoratet ved å gi oversikt over forskning innenfor områder aktuelle for Helsedirektoratets arbeid. En samlet oversikt over pågående forskning som ennå ikke har resultert i publisering finnes ikke i dag. Oversikt over forskere og forskningsområder vil særlig være interessant i forbindelse med nasjonale retningslinjer som Helsedirektoratet utgir på prioriterte områder. Dette gjør også Helsedirektoratet til en bruker av informasjon som andre brukergrupper har registrert i det nasjonale forskningsinformasjonssystemet.

Oppsummert stiller Helsedirektoratet seg positivt til etablering av NVI, men ønsker å påpeke viktigheten ved å videreutvikle det nasjonale systemet fra å kun dokumentere vitenskapelig publisering (NVI) til å være en førstehånds informasjonskanal for ulike sider ved norsk forskning. Som forvaltnings- og fagorgan vil det være nyttig for Helsedirektoratet å ha samlet oversikt over norsk vitenskapelig publisering, men et "utvidet" nasjonalt forskningsinformasjonssystem som skissert i rapporten vil trolig ha enda større nytte-verdi for Helsedirektoratet. I lys av at etableringen av et nasjonalt system for forskningsinformasjon går veien via etablering av NVI, anser Helsedirektoratet etableringen av NVI-databasen som et svært positivt tiltak.

Arbeidsgruppen har i sine 14 konklusjoner som er sammenfattet i rapportens kapittel 1.4 fokusert på NVI, dvs. på dokumentasjon av vitenskapelige publikasjoner og ikke på generell forskningsinformasjon i et nasjonalt perspektiv. Kunnskapsdepartementet ber i sitt høringsbrev om hørings-uttalelse spesifikt i forhold til arbeidsgruppens konklusjoner. Siden Helsedirektoratet som organisasjon ikke direkte berøres av en eventuell etablering av NVI (vil kun være en potensiell bruker av databasen), har vi valgt å ikke gi konkrete merknader til de enkelte anbefalingene fra arbeidsgruppen. De generelle kommentarer fra Helsedirektoratet som beskrevet over gir imidlertid positiv støtte til arbeidsgruppens syv første konklusjoner. Når det gjelder de øvrige konklusjoner (8-14), stiller Helsedirektoratet seg også positive til disse.

Vennlig hilsen

Hans Petter Aarseth e.f.
divisjonsdirektør

Jan Sigurd Rønnes
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk